

Valstybinis psichikos sveikatos centras

2018 m. Valstybinio psichikos sveikatos centro vykdytų priemonių įgyvendinimo aprašymas

Visuomenės sveikatos stiprinimo programos (01.010) priemonių vykdymas

1 strateginis tikslas: Plėtoti ligų prevenciją bei mažinti žalingų veiksnių poveikį ir sveikatos netolygumus

01-01-20 priemonė Dalyvauti gerinant visuomenės psichikos sveikatos priežiūros reglamentavimą, įgyvendinti bei metodiškai vadovauti įgyvendinant visuomenės psichikos sveikatos gerinimo ir savižudybių prevencijos priemones. Parengtas Lietuvos Respublikos Psichikos sveikatos priežiūros įstatymo Nr. I-924 pakeitimo įstatymo projektas, keičiami kiti susijusieji įstatymų projektai ir lydimieji dokumentai. Dalyvauta ne kartą svarstant šį teisės aktų paketą Lietuvos Respublikos Vyriausybėje, Lietuvos Respublikos Seime, rengtos pažymos Sveikatos apsaugos ministerijai. Lietuvos Respublikos Psichikos sveikatos priežiūros įstatymo Nr. I-924 pakeitimo įstatymas priimtas 2019 m. sausio 11 d. Nr. XIII-1906 Lietuvos Respublikos Seimui parengus patikslintą variantą. Šis įstatymas įsigalioja 2019 m. gegužės 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Vyriausybės įgaliotos institucijos, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras, Lietuvos Respublikos teisingumo ministras ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministras iki 2019 m. balandžio 30 d. turi parengti ir priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus. Nebegalios ir Lietuvos Respublikos narkologinės priežiūros įstatymas, priklausomybės ligų gydymą integruojant į bendrą psichikos sveikatos priežiūros sistemą.

Parengtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. 370 „Dėl apmokamų iš privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto asmens sveikatos priežiūros paslaugų kriterijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“, kuris priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. balandžio 4 d. nutarimu Nr. 318, kuriuo buvo pakeistas Apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto asmens sveikatos priežiūros paslaugų kriterijų sąrašas nustatant, kad pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugos turi būti teikiamos gydytojo psichiatro, psichikos sveikatos slaugytojo, socialinio darbuotojo ir medicinos psichologo ne mažiau kaip po 6 valandas 5 dienas per savaitę.

Dalyvauta darbo grupių veiklose: rengiant 2018–2028 metų Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos programos projektą (programa patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-1765 „Dėl Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018-2028 metų programos patvirtinimo“); rengiant opioidų antagonistų (naloksono) išdavimo tikslinėms grupėms per žemo slenksčio paslaugų kabinetų tvarkos aprašą (patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. V-1420) tikėtina gerinti situaciją dėl mirčių perdozuojant nelegaliai vartojamus opioidus; tobulinant vaikų ir paauglių psichiatrijos ir psichoterapijos paslaugų teikimo reglamentavimą. Teikti siūlymai priklausomybės konsultanto paslaugų žalingai alkoholi vartojantiems asmenims teikimo reglamentavimui (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. V-989 patvirtintas Priklausomybės konsultavimo paslaugų rizikingai ir žalingai alkoholi vartojantiems asmenims teikimo tvarkos aprašas, 2018 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. V-990 Priklausomybės konsultavimo paslaugų rizikingai ir žalingai alkoholi vartojantiems asmenims teikimo neformaliojo mokymo programų derinimo ir priklausomybės konsultavimo paslaugas norinčių teikti asmenų išklaustų kitų mokymų atitikties apraše nustatytiems mokymo programų reikalavimams vertinimo tvarkos aprašas). Dalyvauta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 426 įsteigtos Komisijos valstybės institucijų, pagal savo kompetenciją sprendžiančių su religinių, ezoterinių ar dvasinių grupių veikla susijusius klausimus, veiklai koordinuoti, darbe. Dalyvauta darbo grupės veikloje rengiant pagalbos vaikams, kuriems diagnozuotas autizmas ar kitas raidos sutrikimas ir jų šeimoms, veiksmų planą 2019-2020 m., parengtas plano projektas.

Dalyvauta darbo grupių veikloje rengiant pagalbos savižudybės grėsmę patiriantiems, savižudybės krizę išgyvenantiems ir ją išgyvenusiems asmenims pagalbos teikimo aprašo projekto ir savižudybės krizę išgyvenančių asmenų psichosocialinio vertinimo aprašo projektus. Rengti teisės aktų projektai, kurie patvirtinti Sveikatos apsaugos ministro 2018 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. V-856 „Dėl savižudybės krizę išgyvenančių asmenų psichosocialinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir 2018 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. V-859 „Dėl pagalbos savižudybės grėsmę patiriantiems, savižudybės krizę išgyvenantiems ir savižudybės krizę išgyvenusiems asmenims teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Dalyvauta jų aptarimuose Lietuvos Respublikos Seimo Savižudybių ir smurto prevencijos komisijoje, projektai aptarti su Lietuvos emocinės paramos tarnybų asociacijos (LEPTA) ir kitų emocinę paramą teikiančių linijų atstovais. Dalyvauta rengiant Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės tvarką priimant ir vertinant pacientus, esančius savižudybės rizikoje. Savižudybių prevencijos klausimais dalyvauta, pasisakyta ir/ar organizuota ≥ 11 sutikimų, pasitarimų, konferencijų: Kalėjimų departamente – dėl savižudybių prevencijos situacijos laisvės atėmimo vietų įstaigose; Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyboje – dėl tarpžinybinio bendradarbiavimo savižudybių grėsmės atpažinimo ir įvertinimo vaikams ir paaugliams, pagalbos vaikams ir šeimai teikimo, reglamentavimo ir koordinavimo, atvejo vadybos. Tarptautinėse konferencijose dalintasi gerąja šalies patirtimi organizuojant savižudybių prevenciją. Ypač svarbu, kad su Žurnalistų etikos inspektoriatu aptartos rekomendacijos dėl savižudybių ir mėginimų žudytis publikavimo. Organizuoti susitikimai, pasisakyta konferencijose savivaldybių lygmeniu: Jonavos raj. savivaldybėje dėl savižudybių prevencijos organizavimo, Radviliškio raj. kalbėta apie kompleksinę savižudybių prevenciją; dalyvauta Vilniaus m. savižudybių prevencijos memorandumo grupės susitikime aptariant savižudybių prevencijos programos klausimus, trumpalaikės terapijos po mėginimo nusizudyti (angl. ASSIP) diegimo Vilniaus miesto ASPĮ. Dalyvauta Lietuvos Respublikos Seimo Savižudybių ir smurto prevencijos komisijos veikloje bei Sveikatos apsaugos ministerijos organizuojuose posėdžiuose aptariant savižudybių prevencijos kryptis, strateguojant savižudybių prevencijos priemonių planus, tobulinant pagalbos savižudybės grėsmę patiriantiems, savižudybės krizę išgyvenantiems ir savižudybės krizę išgyvenusiems asmenims teikimo tvarkos reglamentavimą aptariant vietos savivaldos patvirtintų algoritmų neatitikimo duomenų apsaugos reguliavimo taisyklėms bei forumo-konferencijos „Savižudybių prevencijos pamokos Lietuvos savivaldybėse įvykusios 2018 m. spalio 4 d. Kaune rezoliucijoje keltus klausimus.

Dalyvauta Sveikatos apsaugos ministerijos organizuotose pasitarimuose dėl meno terapeuto veiklos reglamentavimo; dėl fizinio suvaržymo priemonių taikymo socialinės globos įstaigose reglamentavimo; dėl priverstinio hospitalizavimo ir priverstinio gydymo dalyvaujant Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos neįgaliųjų forumo atstovams; dėl teisės aktų, nustatančių savivaldybėms privalomos informacijos ir ataskaitų teikimą visuomenės sveikatos priežiūros srityje, peržiūrėjimo. Teiktos pastabos rengiant JTO Neįgaliųjų teisių konvencijos stebėsenos ataskaitą. Dalyvauta rengiant projekto paraišką Norvegijos finansiniams mechanizmams (angl. *EEA and Norway Grants Fund for Regional Cooperation proposal* „*Connected action for Community care in the field of Mental Health*“).

Per 2018 metus iš viso išnagrinėta ir atsakyta į 31 skundą bei prašymus, atsakyta į 40 elektroniniu paštu gautų užklausimų.

Organizuoti 7 renginiai specialistams: 1. 2018 m. vasario 23 d. Vilniuje – atvira diskusija „Psichikos sveikata darbo vietoje. Patirtys ir perspektyvos“ (pranešimą „Dirbančiųjų psichikos sveikatos stiprinimas Lietuvoje“ skaitė dr. J. Stanislavovienė, vyr. specialistė, laikinai vykdanti Psichikos sveikatos skyriaus vedėjos funkcijas). Organizuoti praktiniai užsiėmimai: darbas ir psichikos sveikata visose amžiaus grupėse bei darbo ir šeimos derinimo temomis. Atsižvelgiant į atviros diskusijos metu išsakytas problemas ir pasidalintas patirtis, parengtos rekomendacijos ES psichikos sveikatos ir gerovės veiksmų kompasui, kurio iniciatorius yra Europos Komisija. Partneriai: Europos Komisija, Suomijos psichikos sveikatos asociacija (angl. *Finnish Association for Mental Health*). 2. 2018 m. gegužės 29 d. kartu su VU Komunikacijos fakulteto Žurnalistikos institutu suorganizuotas renginys žurnalistikos bakalauro studijų programos antro kurso studentams.

Jo metu skaityta paskaita apie visuomenėje susiformavusius mitus apie savižudybes, diskutuojama, kiek ir kokią informaciją dera pateikti informuojant visuomenę apie savižudybės atvejus. 3. 2018 m. gegužės 30 d. kartu su Ugdymo plėtotės centru psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencinis renginys, skirtas visuomenės sveikatos, švietimo, socialinių įstaigų specialistams: „Pagalba vaikams, kurių šeimos nariai alkoholį vartoja žalingai“. 4. 2018 m. gegužės 4 d. bendradarbiaujant su Vilniaus visuomenės sveikatos biuru bei Švedijos NVO „Suicide zero“ susitikimas su šios NVO vadovu Alfred Skokberg savižudybių prevencijos organizavimo tema visuomenės psichikos sveikatos ir kitiems specialistams. 5. 2018 m. birželio 8 d. Vilniuje kartu su Bendruoju pagalbos centru suorganizuota diskusija „Reagavimas į savižudybės grėsmę“, skirta bendrojo pagalbos centro, greitosios medicinos pagalbos stočių atstovams, Lietuvos emocinės paramos tarnybų asociacijos nariams, savivaldybių visuomenės sveikatos biurams. Diskusija skirta tinkamam atsiliepimui trumpaisiais pagalbos numeriais 112 ir 033, komunikacijai su savižudiškų ketinimų turinčiais skambinančiais šiais pagalbos telefonais. 6. 2018 m. spalio 17 d. Vilniuje organizuotas informacinis seminaras-diskusija „Savižudybių prevencijos galimybės savivaldybėse“ apie naujų teisės aktų įgyvendinimą bei kitas savižudybių prevencijos iniciatyvas savivaldybėse, skirtas visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos priežiūros specialistams. 7. 2018 m. lapkričio mėn. 30 d. Birštone organizuotas 8 akad. val. trukmės seminaras „Asmenų, kurie kreipiasi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas dėl psichikos ir elgesio sutrikimų, vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas, stebėseną ir aktualijas Lietuvoje“ psichiatriams, visuomenės sveikatos specialistams, medicinos darbuotojams, sveikatos priežiūros įstaigų administratoriams, socialiniams darbuotojams, psichologams, slaugytojams bei visų specialybių gydytojams. Išduoti METAS 8 ak. val. tobulinimosi pažymėjimai. Seminaro programa suderinta su Sveikatos apsaugos ministerija. 2018 m. spalio 23 d. vykusioje praktinėje konferencijoje „Darbuotojų sveikatos stiprinimas“, kurią organizavo Higienos institutas, skaitytas pranešimas „Pagalba turinčiam psichikos sveikatos problemų. Ką gali darbdavys?“ (dr. J. Stanislavovienė). Nufilmuotas vaizdo seminaras „Gyvenimas su VASS“, kuris bus paskelbtas 2019 m. I ketv.

Parengti ir išplatinti 4 biuletenio „Nėra sveikatos be psichikos sveikatos“ numeriai <http://vpssc.lrv.lt/lt/informacine-medziaga/biuletenis>. Parengti ir išleisti 2 metodiniai leidiniai: „Smurto prieš vaikus diagnostikos metodinės rekomendacijos“ ASPĮ specialistams, kurio tikslas suteikti žinių, dalykinės informacijos, kuo anksčiau atpažįstant smurtą prieš vaiką, jį diagnozuoti, suteikti reikiamą pagalbą vaikui ir šeimai, o prireikus atlikti savo pareigą pranešant apie netinkamą elgesį su vaiku jo teises ginančioms institucijoms (4600 egz. tiražu). Parengtas leidinys „Smurto prevencija. Informacija specialistams, dirbantiems smurto artimoje aplinkoje prevencijos srityje“, patalpintas įstaigos tinklalapyje.

Atstovaujant tarptautinių organizacijų organizuojamuose renginiuose centro specialistai dalyvavo PSO Europos regiono biuro ir Šiaurės Ministrų tarybos organizuotame 2-ajame Šiaurės Baltijos regiono šalių seminare, Liublianoje (Slovėnija) vykusioje 11-oje Europos visuomenės sveikatos konferencijoje „Pokyčių vėjas: nauji būdai pagerinti visuomenės sveikatą Europoje“, kurią organizavo Europos visuomenės sveikatos asociacija; Europos vaisiaus alkoholinio spektro sutrikimų konferencijoje, „European conference on EUFASD 2018“, kurią organizavo Europos FASD aljansas bei Vokietijos FASD; Europos Savižudybių ir savižudiško elgesio simpoziume. Tai labai svarbu perimant naujausią moksliniais tyrimais grįstą praktiką ir siekiant diegti ją Lietuvoje. Šioje veikloje suplanuotos priemonės yra įgyvendintos 100 proc.

01-01-08 priemonė Užtikrinti savižudybių prevencijos prioritetų nustatymą, ilgojo ir trumpojo laikotarpių savižudybių prevencijos priemonių ir joms įgyvendinti reikiamo finansavimo planavimą 2018 m. lapkričio – gruodžio mėn. kartu su Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) Neuromokslų institutu suorganizuoti 16 val. profesinės kvalifikacijos tobulinimo kursai ASPĮ specialistams: gydytojams psichiatriams, gydytojams vaikų ir paauglių psichiatriams ir psichologams, savižudybės krizę išgyvenančių asmenų psichosocialinio vertinimo tema, kuriais siekta padėti ASPĮ specialistams tinkamai teikti psichosocialinio vertinimo paslaugą vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. V-856 „Dėl savižudybės krizę išgyvenančių asmenų psichosocialinio vertinimo

tvarkos aprašo patvirtinimo“. Mokymo seminarai vyko Kaune (2), Klaipėdoje, Vilniuje (2), Panevėžyje ir Šiauliuose, iš viso 6. Per labai trumpą laikotarpį iš viso apmokyta 212 psichikos sveikatos priežiūros specialistų, kurie savo darbe tiesiogiai susiduria su asmenimis, išgyvenančiais savižudybės krizę. Dešimties balų skalėje šių seminarų kokybę dalyvių įvertinta 9. Sukurtas nacionalinis internetinis puslapis savižudybių prevencijai www.tuesi.lt, skirtas savižudybės krizę išgyvenantiems asmenims ir jų artimiesiems. Puslapis sukurtas ir patalpintas laikiname serveryje adresu <https://herbertus.co/dev/tuesi/iki> bus galutinai sutvarkytas teisinis perdavimas. Šioje priemonėje suplanuotos veiklos yra įgyvendintos patikslinus priemonę po įvykdytų viešųjų pirkimų.

01-01-26 priemonė Teikti fiziniams ir juridiniams asmenims ir organizacijoms žinias, reikalingas jų sveikatos stiprinimo potencialui realizuoti

Organizuotos ir įgyvendintos visos suplanuotos kampanijos (1), akcijos (2), renginiai (2), skirti visuomenės psichikos sveikatai stiprinti: Pasaulio diena be tabako organizuojant kūrybines dirbtuves „Be rūkymo gyventi galima, be širdies – ne“ renginyje „Sveikatos alėja“, vykusiame prie Sveikatos apsaugos ministerijos. Sukurtas vaizdo filmas apie renginį. Dirbta su socialinę riziką ir atskirtį patiriančiomis visuomenės grupėmis: Pravieniškių pataisos namuose – atviroje kolonijoje suorganizuotas alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mažinimo ar ir nutraukimo motyvacinis intervencinis grupinis užsiėmimas nuteistiesiems (20 nuteistųjų). Tarptautinei kovos su narkomanija ir narkotikų prevencijos dienai sukurtas vaizdo klipas tikslu atkreipti dėmesį į socialinį nesaugumą dėl didėjančios nelegalios naujųjų psichoaktyviųjų medžiagų rinkos prieinamumo, kuris transliuotas Vilniaus, Kauno, Klaipėdos viešojo transporto priemonių ekranuose savaitę. Parengtas ir pristatytas vaizdo seminaras „Vaiko psichologinio atsparumo stiprinimas – priklausomybių prevencijos pagrindas“, skirtas tėvams, specialistams, dirbantiems su vaikais ir jų šeimomis. Organizuotas seminaras savaitgaliniuose kurčiųjų ir neprigirdinčių vaikų šeimų mokymuose apie alkoholio vartojimo prevenciją, bendravimą su vaikais ir paaugliais. Pažymėtina, kad preventinė informacija apie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo žalą nepakankamai prieinama negalią turintiems asmenims ir jų šeimoms. Parengtos publikacijos apie priklausomybių žalą sveikatai (3 vnt.): internetinis leidinys „Netiesioginė priklausomybė“; sukurti 4 testai jaunimui žinioms patikrinti apie anabolinių steroidų, kanapių, kokaino žalą sveikatai, patalpinti centro paskyroje „VIA“ interneto socialiniame tinkle facebook'e. Vaisiaus alkoholinio sindromo dienai pažymėti parengtas straipsnis su animaciniais filmais apie pagalbą vaikams, turintiems vaisiaus alkoholinio sindromo sutrikimų ir vaisiaus smegenų pažeidimus. Atsižvelgiant į didelį poreikį pakartotinai išleistas 2017 m. parengtas leidinys „Pagalba vaikams, kurių šeimos nariai alkoholį vartoja žalingai“ (2500 egz. tiražu). Kaip ir planuota atnaujinama informacija įstaigos interneto svetainės nuolatinėje rubrikoje „Nerūkyti niekada nevēlu“, per metus konsultuoti 8 asmenys, kurie kreipėsi dėl metimo rūkyti.

Organizuota kampanija Pasaulinei savižudybių prevencijos dienai paminėti (rugsėjo 8 d.), administruojamas šiai dienai skirtas puslapis socialiniame tinkle facebook'e., informacinė kampanija socialiniuose tinkluose, Lietuvos, Žinių radijuje, Extra FM radijuje. Vilniuje suorganizuotas dviračių žygis ir šios dienos minėjimas prie Baltojo tilto. Rugsėjo 9 d. Vilniaus Danske maratono dalyviams išdalinta 9000 savižudybių prevencijos lankstinukų „Tu esi“. Prie kampanijos jungėsi eilė savivaldybių. Minint Pasaulinę psichikos sveikatos dieną (spalio 8 d.) Vilniuje organizuotos kūrybinės dirbtuvės „Vaikų psichikos sveikatos stiprinimo galimybės mokykloje. Ką galime nuveikti kartu?“. Organizuota atvira diskusija visuomenės sveikatos ir kitiems besidomintiems specialistams apie vaikų psichikos sveikatos stiprinimo galimybes mokykloje. Kūrybinėse dirbtuvėse dalyvavo 38 dalyviai iš visos Lietuvos. Organizatoriai: Valstybinis psichikos sveikatos centras, Vilniaus Universiteto Medicinos fakultetas. Informacija apie renginį pateikta ir dienraštyje „Lietuvos rytas“. Parengtas ir patalpintas įstaigos tinklalapyje leidinys visuomenei: „Patyčių pasekmės“. Teikiant informaciją apie įstaigos veiklą visuomenei ir specialistams nuolat pildomas ir atnaujinamas centro tinklalapis www.vpsc.lt, informacija teikiama socialiniame tinkle facebook'e centro paskyroje „VIA“, „Būkime“, „Savižudybių prevencijos biuras“, „Pasaulinė savižudybių prevencijos diena“, o sukurta vaizdinė informacija, seminarai talpinami į centro kanalą *Youtube* platformoje „VPSC Valstybinis psichikos sveikatos centras“. Be

to informacija apie įstaigos veiklą teikiama internetiniams portalams, dalyvauta Lietuvos TV ir radijo laidose. Parengti leidiniai: „Visuomenės informavimo priemonių specialistams apie konfidencialumą ir medicinos etiką psichikos sveikatos srityje (informacija žiniasklaidos atstovams); „Psichikos sveikatos stiprinimas vyresniame amžiuje“ (specialistams); parengta ir paskelbta įstaigos tinklalapyje informacija apie mokslinius straipsnius ir darbus visuomenės psichikos sveikatos stiprinimo srityje. Šioje priemonėje visos suplanuotos veiklos yra įgyvendintos.

01-02-02 priemonė Vykdyti stebėseną, tyrimus ir kaupti informaciją psichikos sveikatos ir psichikos sveikatos priežiūros ir savižudybių prevencijos srityje

Vykdamas psichikos sutrikimų stebėseną yra renkami ir suvedami duomenys iš asmens psichikos sveikatos priežiūros įstaigų atitinkamai joms vykdamas privalomąją statistinę apskaitą pagal nustatytus teisės aktų reikalavimus. Parengtos 2 suvestinės ataskaitos (metinė respublikos ir metinė pagal apskritis) statistinės apskaitos formų F14 (psichikos ir elgesio sutrikimai, vartojant psichoaktyvias medžiagas) ir F13 (ataskaita apie sergančiuosius psichikos ligomis), pateiktos Higienos institutui. Parengta 2013-2017 m. statistinių duomenų apie psichikos ir elgesio sutrikimus, vartojant psichoaktyvias medžiagas, apžvalga, 2013-2017 m. statistinių duomenų apie psichikos ir elgesio sutrikimų, vartojant psichoaktyvias medžiagas, atvejus (bei rodiklius) apžvalga, dvejų pastarųjų metų statistinių duomenų pokyčio apžvalga bei atvejų tarp vaikų 2016-2017 m. pokyčio apžvalga.

Parengta grafinė informacija apie psichikos sveikatos priežiūros rodiklius ir patalpinta centro tinklalapyje. Surinkta ir susisteminta informacija iš teritorinių ligonių kasų, atnaujinta informacija apie įstaigų teikiamas asmens psichikos sveikatos priežiūros paslaugas. Vykdamas asmenų, kurie kreipėsi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas dėl psichikos ir elgesio sutrikimų, vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas valstybės informacinės sistemos ASIS duomenimis, stebėseną yra pagal poreikį nuolat konsultuojami IS ASIS naudotojai dėl sutarčių sudarymo ir keitimo, prisijungimo, duomenų suvedimo į IS ASIS. Konsultuoti suinteresuotų institucijų atstovai dėl stebėsenos duomenų analizės atlikimo telefonu ir elektroniniu paštu. Atnaujintos sutartys su ASIS naudotojais. Vykdomas duomenų rinkimas, analizė, tikslinimas. Parengta metinė ataskaita už 2017 m. apie asmenų, kurie kreipėsi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas dėl psichikos ir elgesio sutrikimų, vartojant narkotines medžiagas, užkrėstumą ŽIV, hepatitais B, C Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centrai įgyvendinant ŽIV/AIDS ir lytiškai plintančių infekcijų profilaktikos ir kontrolės veiksmų plano, patvirtinto sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. V-1024, 4.13 priemonę. Parengta analizė apie priklausomybės nuo opioidų pakaitinio palaikomojo gydymo opioidiniais vaistinėmis preparatais atvejus 2017 m. Lietuvoje bei šio gydymo teikimo efektyvumo ataskaita. Parengta ir pateikta Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentui ataskaita teikimui Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centrui. Parengta pakaitinio gydymo opioidiniais vaistinėmis preparatais (metadonu) prognostinė ataskaita ir pateikta Valstybinei vaistų kontrolės tarnybai prie SAM. Parengta metinė IS ASIS duomenų statistinė ataskaita už 2017 m. pristatyta centro lapkričio 30 d. organizuotame seminare asmens psichikos sveikatos priežiūros ir kitiems sveikatos priežiūros specialistams bei patalpinta centro internetiniame puslapyje. Suformuluoti ir pateikti pasiūlymai sveikatos apsaugos ministerijai dėl informacijos poreikio renkant informaciją apie savivaldybių veiklą priklausomybių prevencijos srityje savivaldybėse. Parengtas surinktų SAM sistemoje skelbiamų duomenų apie savivaldybių veiklą duomenų įvertinimas. Vykdamas informacijos ir pranešimų apie savižudybes internete stebėseną Savižudybių prevencijos biuras kiekvieną darbo dieną peržiūri beveik 700 internetinės žiniasklaidos priemonėse pateiktų pranešimų apie savižudybes ar bandymus nusižudyti pagal specialiai atrinktus raktažodžius, kurie susiję su savižudybių problema: sausio mėn. atrinkti 2069 straipsniai, reaguota į 14 vasario mėn. – 624, reaguota į 8; kovo mėn. – 719 straipsnių, reaguota į 20; balandžio mėn. – 586, reaguota į 12; gegužės mėn. – 528, reaguota į 10; birželio – 564, reaguota į 18; liepos mėn. – 450, reaguota į 56; rugpjūčio mėn. – 406, reaguota į 39; rugsėjo mėn. – 135, reaguota į 23; spalio mėn. – 536 straipsniai, reaguota į 26; lapkričio mėn. – 442 straipsniai, reaguota į 18; gruodžio mėn. – 294, reaguota į 15. Parengtas bei centro tinklalapyje ir centro socialinio tinklo paskyroje patalpintas viešas kreipimasis į žiniasklaidos priemonių atstovus dėl

pagausėjusių pranešimų apie žymių žmonių savižudybes. Atnaujinta ir parengta Lietuvos savižudybių prevencijos statistika sveikatos apsaugos ministro pranešimui PSO 68-ajai Europos regiono komiteto sesijai Romoje. Gegužės 24 d. organizuotas susitikimas su Higienos instituto Biostatistinės analizės skyriaus, Sveikatos statistikos skyriaus bei Mirties priežasčių skyriaus specialistais dėl statistinių duomenų apie savižudybes, Lietuvoje bei užsienyje gyvenančių asmenų, įkalinimo įstaigose esančių asmenų savižudybių registravimo principų. Aptartas ir įvertintas tyrimų poreikis, reikalingas savižudybių prevencijos veiklų planavimui. Parengta „Sveikatos priežiūros paslaugų su savižudybės rizika susijusiems asmenims prieinamumo vertinimo“ ataskaita. Bendradarbiaujant su Higienos instituto Sveikatos informacijos centro specialistais, atliktas tyrimas, kuriuo įvertinti nusižudžiusių asmenų asmens sveikatos priežiūros paslaugų vartojimo ypatumai per 1 metus iki savižudybės. Tyrimo rezultatai balandžio 4-7 d. pristatyti 19-ame Europos psichiatrų asociacijos Epidemiologijos ir socialinės psichiatrijos sekcijos kongrese (Viena, Austrija). Šioje veikloje suplanuotos priemonės yra įgyvendintos 100 proc.

Lyginant su 2017 m. 2018 m. centro specialistai įgyvendino papildomai dar vieną priemonę, nors etatų buvo sumažinta nuo 37 iki 28 bei iš pareigų pasitraukė centro vadovai ir net 3 specialistai. Visos einamųjų metų priemonės įgyvendintos 100 proc.

Sutrumpinimai:

ASPI – asmens sveikatos priežiūros įstaigos;

SAM – Sveikatos apsaugos ministerija;

IS ASIS – Asmenų, kurie kreipiasi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas dėl psichikos ir elgesio sutrikimų, vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas, stebėsenos informacinė sistema.